

Сања М. Брдар
Филозофски факултет, Нови Сад
Др Зорана Ђинђића 2
brdarsanja@yahoo.com

doi: 10.19090/zjik.2016.11-50
UDC 821.163.41.09 Великић Д.
811.163.41'367.625
Originalni naučni rad

ГЛАГОЛИ КРЕТАЊА У СРПСКОМ И ЊИХОВИ ЕНГЛЕСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ У РОМАНУ *РУСКИ ПРОЗОР* ДРАГАНА ВЕЛИКИЋА¹

САЖЕТАК: У раду се посматрају глаголи у српском језику којима се обележава људско кретање по копну померањем сопствених удова као и њихови преводни еквиваленти у енглеском језику. Глаголи ће бити подељени у неколико група према два основна критеријума, а то су: доминантне диференцијалне семе и усмереност кретања. Грађа је ексцерпирана из романа *Руски прозор* Драгана Великића објављеног на оба језика.

Циљ рада је указивање на сличности и разлике у употреби ових глагола у српском и енглеском на синтаксичком и семантичком плану. Посебно ће бити скренута пажња на улогу префикса код глагола у српском језику и на значења фразних глагола у енглеском језику.

Кључне речи: глаголи кретања, усмереност, префикси, фразни глаголи, Руски прозор.

1. Увод

1.1. Тема рада

Кретање је једна од примарних човекових активности која се лако перципира и део је свачијег личног искуства. У раду ћемо посматрати глаголе кретања у српском језику и њима еквивалентне глаголе у енглеском језику. Глаголи кретања су једна од језичких универзалија, односно сваки језик има начине да изрази различите врсте кретања. Категорија глагола кретања веома је широка и обухвата велики број јединица. „Glagoli kretanja, u opštem smislu, su svi oni glagoli koji znače pomeranje, kretanje nekog objekta O iz tačke X u tačku Y za neko vreme t“ (Vujić, 2009: 9). Своју анализу ограничићемо искључиво

¹ Рад је проистекао из истоименог семинарског рада написаног под менторством проф. др Предрага Новакова из предмета Контрастивна проучавања језика током докторских студија, 2015. године.

на оне глаголе којима је кретање основна семантичка компонента и којима се именује људско кретање на копну помоћу сопствених снага (тј. без превозног средства или помагала) и које доводи до промене положаја целог тела у простору (овом приликом биће, дакле, изузети глаголи који именују покретање само делова тела као што су глаголи *махати*, *климати* итд.).

У првом делу рада осврнућемо се на досадашња истраживања о глаголима кретања. Потом ћемо ексцерпирани глаголе анализирати са семантичког, синтаксичког и лексичког аспекта. Будући да се свако кретање одвија по одређеној путањи, као и да мора имати своју почетну и крајњу тачку, најпре ћемо одредити да ли глаголи издвојени из корпуса у својој семантици садрже компоненту аблативности (одвајања од почетне тачке), адлативности (приближавања завршној тачки) или перлативности (пресецања локализатора тј. површине по којој се тело креће) (Vujić, 2009: 14). Осим тога, скренућемо пажњу и на рекцијске допуне ових глагола, нарочито на спацијалне допуне. Посматраћемо лексичко значење глагола и утврдити преводне еквиваленте у два језика.

1. 2. Корпус

Грађа коју ћемо посматрати овом приликом ексцерпирана је из романа Драгана Великића *Руски прозор*, објављеног 2007. године у издању Стубова културе, чији је превод Рендала Мејдора на енглески језик објавила 2010. године издавачка кућа Геопоетика. Ради се о роману модерне српске књижевности у ком глаголски облици и конструкције одговарају употреби у савременом језику. Урађена је тотална ексцерпција грађе, а у раду су представљени само одабрани примери довољни да се пружи увид у све преводне еквиваленте и спацијалне допуне које се уз ове глаголе у роману срећу. Посматраћемо 50 глагола од којих су поједини представљени једним, а поједини са више примера из романа. Укупно су обрађена 123 примера. У Табели 1 дат је преглед заступљености глагола по групама у које су разврстани према доминантним диференцијалним семама. Као што је приказано, највећи број глагола припада глаголима кретања у усправном положају (синхронизовано кретање). У ову групу глагола сврстане су и префиксалне изведенице глагола *ићи*. Иако додавањем префикса ови глаголи добијају компоненту усмерености, они ипак задржавају основно значење кретања у усправном положају, које има глагол у њиховој основи. У Табели 2 налазе се подаци о броју глагола у корпусу с обзиром на критеријум усмерености

кретања (при чему су у обзир узети глаголи из групе са усмереним кретањем и поједини глаголи из групе глагола кретања у усправном положају који садрже семантичку компоненту усмерености). Корпус бележи приближно једнак број примера са адлативно и аблативно усмереним глаголима, док је оних перлативне усмерености знатно мање.

Табела 1: Заступљеност глагола по групама према доминантним диференцијалним семама

бр.	Подела глагола	Број примера	Процент
1.	Глаголи усмереног кретања	23	18,9%
2.	Глаголи кретања у усправном положају (синхронизовано кретање)	76	61,5%
	Глаголи кретања у усправном положају (несинхронизовано кретање)	2	1,6%
3.	Глаголи брзог кретања	11	9%
	Глаголи кретања без циља	3	2,5%
4.	Глаголи кретања нагоре	8	6,5%
	УКУПНО	122	100%

Табела 2: Заступљеност глагола по групама према критеријуму усмерености кретања

бр.	Подела глагола	Број примера	Процент
1.	Глаголи аблативне усмерености	25	39%
2.	Глаголи адлативне усмерености	26	40,6%
3.	Глаголи перлативне усмерености	13	20,4%
	УКУПНО	64	100%

1. 3. Почетне хипотезе (очекивања и циљеви)

Циљ рада је приказати значења и употребе издвојених глагола у српском и енглеском језику. Указаћемо на семантичке компоненте којима је условљена еквиваленција глагола у ова два језика, као и на синтаксичке елементе којима се додатно одређује кретање, нарочито његов смер. Занимљиво ће бити посматрање односа префиксираних глагола у српском језику и њихових енглеских еквивалената, с обзиром на то да префикс у српском језику често

носи информацију о смеру кретања, што се у енглеском језику изражава на другачије начине. Како префикс уноси промену у глаголском виду, посебно ћемо посматрати перфективне и имперфективне глаголе.

Очекује се појављивање више преводних еквивалената за српске глаголе, будући да се семантичка поља глагола у два језика ретко подударају у потпуности, као и да одабир одговарајућег глагола у великој мери зависи од контекста. Истраживање ће показати који се глаголи јављају као најтипичнији и најфреквентнији и колико контекст утиче на њихово значење. Истаћи ћемо колико еквивалената у другом језику имају они глаголи који су забележени у нашим примерима, узимајући у обзир промене у значењу до којих приликом превођења долази.

2. Теоријски оквири

2.1. Српски језик

Уз именицу, глагол се сматра основном врстом речи око које се организује реченица. „Глаголи су речи којима се неке или нечему за извесно време приписује каква радња, стање или особина, или се њима казује да се нешто збива“ (Стевановић, 1981: 323). Срето Танасић у монографији *Синтакса савременог српског језика* (Пипер и др., 2005: 345) наводи како „српски језик спада у оне словенске језике који се одликују тиме што су сачували разуђен глаголски систем“. Он даје преглед свих глаголских облика у српском језику, узимајући у обзир њихову поделу на личне и безличне, на оне са индикативном и релативном детерминацијом и на оне којима се упућује на референцијалну и неререференцијалну радњу.

Почевши од ове опште поделе глагола, посветићемо посебну пажњу глаголима кретања који, „као и остали елементи који описују просторне односе, спадају у групу најчешће употребљаваних речи, имајући у виду да је „покрет“, као примарна физичка и визуелно-просторна појава, један од основних елемената у нашој концептуализацији света“ (Стаменковић, 2013: 12). Пишући о језику и простору, Предраг Пипер (Piper, 2001) посветио је пажњу и глаголима кретања. Он ове глаголе дели на оне којима се означава кретање у основној средини и оне којима се означава кретање водом или ваздухом, који нису основна средина човековог кретања (Piper, 2001: 95).

Искључиво глаголима кретања посвећена је студија Душанке Вујовић (2009). Она је пружила увид у семантику глагола кретања у српском језику,

њихове деривационе процесе и однос између глаголске деривације и глаголске рекције. Притом истиче да опсег глагола кретања није лако одредити, будући да је семантичка компонента кретања присутна код готово свих глагола којима се означава вршење радње. Овом студијом обухваћени су искључиво глаголи којима се означава људско кретање и код којих је човек носилац кретања (Vujić, 2009: 10). Исте глаголе обухватиће и наша анализа, изузимајући оне којима се обележава кретање помоћу превозног средства.

Свако кретање се локализује у простору. Простор у ком се одвија кретање назива се локализатор, а конкретнији простор у односу на који се одређује промена места јесте оријентир (Vujić, 2009: 11). Објекат локализације у нашим примерима је човек, који је уједно и иницијатор кретања, те можемо говорити о субјекту локализације. Свако кретање субјекта локализације одвија се по одређеној путањи или стази (која може бити хоризонтално и вертикално постављена). Такође, свако кретање има своју почетну тачку и крајњу тачку на путањи, тј. место на коме се кретање завршава, или које је циљ кретања. Посматрајући путању тела, односно структурне елементе кретања, Д. Вујовић говори о три врсте кретања (Vujić, 2009: 14): 1. аблативно кретање (субјекат локализације се удаљава од почетне тачке кретања); 2. адлативно кретање (субјекат локализације се приближава завршној тачки кретања) и 3. перлативно кретање (субјекат локализације прелази путању).

У српском језику се оваква усмереност кретања изражава префиксима. Код глагола без префикса најчешће не постоји представа о усмерености субјекта локализације, тј. о почетној и завршној тачки. Почетак и крај кретања могу бити изражени рекцијском допуном. На месту рекцијске допуне уз ове глаголе могу се наћи објекатске допуне (директни и индиректни објекат), допуне друштва и средства, као и спацијалне и темпоралне допуне. Глаголи код којих је префиксом одређен смер кретања (нпр. аблативност) у неким примерима могу добити рекцијску допуну којом се одређује кретање у супротном смеру (нпр. адлативна усмереност). Међутим, правог несклада овде нема јер сваки префиксирани глагол мора у ширем контексту имати одређену почетну тачку код аблативних, тј. завршну тачку свог кретања код адлативних глагола.

Осим према структурним елементима кретања, ови глаголи могу бити класификовани и према доминантним диференцијалним семама, као што су:²

² У овом случају ослонићемо се на поделу коју даје Душанка Вујовић (2009: 36).

1. начин кретања: а) усправан положај, синхронизовано, правећи кораке; б) усправан положај, несинхронизовано, отежано кретање; 2. брзина кретања; 3. директивност кретања: а) директивност –; б) директивност +; 4. превозно средство: а) животиња; б) возило или помоћно средство; 5. путања кретања – нагоре.

Глаголима кретања посвећена је и докторска дисертација Душана Стаменковића *Глаголи људског кретања у српском и енглеском језику у светлу когнитивне семантике* (2013) у којој је аутор пружио свеобухватан приказ значења и употребе глагола кретања у ова два језика. Његово истраживање није обухватило само дословну, већ и метафоричку употребу ових глагола.

2.2. Енглески језик

Међу значајним студијама о глаголима написаним на енглеском језику издваја се Вендлерова у којој се даје подела глагола на четири групе: глаголе активности, стања, остварења и достигнућа (Vendler, 1967). О његовој подели глагола, осврнувши се посебно на три основна семантичка обележја глагола – стативност, теличност и трајање, пише и Предраг Новаков (2009).

У књизи *A Grammar of Contemporary English* (Quirk, 1972) дат је опсежан преглед глаголских облика и њихових допуна у енглеском језику. Кверк пунозначне глаголе дели на динамичне и статичне, при чему у динамичне глаголе убраја глаголе којима се именују активности, процеси, телесни осећаји, транзитивни догађаји и тренутне радње, а у статичне глаголе перцептивне и релационе глаголе. Глаголи кретања улазе у домен динамичких глагола.

Један од најобухватнијих приказа глагола кретања дала је Бет Левин у студији *English Verb Classes and Alternations* (Levin, 1993). Она глаголе кретања, према семантичком критеријуму, дели на седам група. Битни елементи у подели коју ова ауторка даје су усмереност кретања (с акцентом на почетној и завршној тачки кретања) и начин кретања. Она глаголе кретања дели на следеће групе (Levin, 1993: 263–270): 1. Глаголи инхерентно усмереног кретања (Verbs of Inherently Directed Motion) – глаголи усмереног кретања, који у својој семантици садрже обележје усмерености, чак и онда када почетна или крајња тачка нису наглашене. Њима се не прецизира начин кретања. 2. Глаголи одласка (Leave Verbs) – глаголи којима се означава напуштање почетне тачке, која у реченици има функцију директног објекта. 3. Глаголи којима се изражава начин кретања (Manner of Motion Verbs) – глаголи

који садрже семантичку компоненту којом се одређује начин кретања, али не и усмереност. Овде спадају: а) Глаголи котрљања (Roll Verbs) – глаголи којима се обележава кретање објеката, и чији смер се одређује тек допуном. Будући да се њима не означава људско кретање, ови глаголи неће бити значајни у нашем истраживању. б) Глаголи трчања (Run Verbs) – глаголи који прецизирају начин кретања, а не његову усмереност, и који у највећем броју примера имају објекат локализације с обележјем живо +. 4. Глаголи кретања помоћу превозног средства (Verbs of Motion Using a Vehicle) – глаголи којима се обележава кретање помоћу превозног средства, а које овом приликом нећемо посебно разматрати, будући да нису део нашег испитивања. 5. Глаголи плеса (Waltz Verbs) – глаголи којима се у енглеском језику именују извођења различитих врста плесова. 6. Глаголи гоњења (Chase Verbs) – транзитивни глаголи којима се означава да субјекат локализације следи објекат. 7. Глаголи пратње (Accompany Verbs) – глаголи који подразумевају да једна особа води или прати другу од једне до друге тачке на путањи.

3. Анализа корпуса

Следећи класификације глагола које је понудила српска и енглеска литература, примере забележене у нашем корпусу поделићемо на шест група, узимајући у обзир пре свега семантичке компоненте – усмереност кретања и начин кретања. Дефиниције свих глагола преузете су из два речника – *Речника српскохрватскога књижевног језика* Матице српске (у даљем тексту РСМ) за српски и *Oxford Learner's Dictionaries* (у даљем тексту OALD) за енглески језик.

4. Глаголи усмереног кретања

4.1. Аблативна усмереност

а) *бежати*

У РСМ налазимо више значења глагола *бежати*. Аблативно значење је доминантно у свим дефиницијама овог глагола, док неке дефиниције као битну семантичку компоненту овог глагола истичу „брзину“ и „удаљавање од опасности“. Дефиниција која одговара глаголима из нашег корпуса јесте „брзо одлазити, удаљавати се; уклањати се брзо од опасности; уклањати се од страха“. У примерима на енглеском језику среће се глагол *to flee*. Овај глагол

има сличну семантику, што видимо у дефиницији „to leave a person or place very quickly, especially because you are afraid of possible danger“. У првом примеру је спацијалном допуном у + N_{Ак} у српском, тј. to + N у енглеском истакнута крајња тачка путање, док је почетна позната из контекста³.

1. а) I onda, u vreme Informbироа, Radoje Lalović beži u Mađarsku. (131)

б) And then, during the time of the Informbureau, Radoje Lalović fled to Hungary. (155)

Други издвојен пример показује могућност превођења глагола *побећи* још једним енглеским глаголом. У овом случају истакнута је семантичка компонента „уклањања, избегавања“ (опасности). Срећемо глагол *to avoid* са значењем „to keep away from somebody/something“. Особа коју субјекат локализације избегава, уједно и почетна тачка кретања, одређена је генитивом с предлогом *од*, односно именицом без предлога у енглеском у функцији директног објекта.

2. а) ...od takve žene valja bežati. (27)

б) ...and such woman should be avoided. (32)

б) *побећи*

Перфективни дериват глагола *бежати* забележен је у већем броју примера него основни глагол. РМС даје неколико дефиниција од којих нашим примерима одговарају „трчећи утећи, измаћи“, „склонити се на друго место, пребећи“ и „помаћи се, удаљити се у неком смеру“. У највећем броју примера на енглеском језику налазимо глагол *to flee*.

Корпус бележи два примера у којима је доминантно аблативно значење, док је обележје „брзина“ мање истакнуто. Крајња тачка кретања је у примеру Зобележена конструкцијом у + N_{Ак}/ to + N, док њеног прецизирања нема у примеру 4.

3. а) Nerinin verenik pobegao je u Italiju. (18)

б) Nerina's fiancé had fled to Italy. (22)

4. а) Pitaо sam se зашто bi неко ko je pobegao одлучио да се јави. (18)

б) I wondered why someone who had fled would decide to call. (22)

У наредном примеру је компонента „брзина“ знатно израженија. Одредишна тачка је исказана конструкцијом у + N_{Ак}/ into + N.

5. а) ...повијена репа pobeći u grmlje. (54)

³ У раду ће бити коришћене следеће скраћенице: N - именица, N_{Gen} - именица у генитиву, N_{Dat} - именица у дативу, N_{Ак} - именица у акузативу, N_{Instr} - именица у инструменталу, N_{Lok} - именица у локативу, Adj - придев.

б) ...fleeing into the bushes with his tail between his legs. (64)

Поред глагола *to flee* у корпусу је посведочен и глагол блиског значења – *to run away* („to leave somebody/ a place suddenly; to escape from somebody/ a place“).

б. а) А ја nisam pobegao ni te ноћи, ni sledeće. (22)

б) I did not run away that evening, or the next. (26)

в) удаљити се

Основно значење овог глагола је „отићи, уклонити се; одмаћи се, одвојити се“, одакле јасно видимо истакнуто обележје аблативности. У нашем примеру му одговара енглески глагол *to withdraw* са врло сличним значењем „to move back or away from a place or situation“. Почетна тачка путање није истакнута, али је позната из контекста.

7. а) Мој prijatelj se udaljio. (53)

б) My friend withdrew. (63)

Као еквивалент овом глаголу, у корпусу срећемо и енглески глагол *to walk away* са значењем „to leave a difficult situation or relationship, etc. instead of staying and trying to deal with it“. У примеру 8 такође не налазимо истицање почетне тачке, али срећемо прилошку одредбу *спорим кораком/ at a slow pace* којом се истиче брзина кретања мања од уобичајене.

8. а) Dok se kasnije sporim korakom udaljivao, doživeo je kretanje pustom ledinom kao kadar filma koji je u tom času počeo da se snima. (83)

б) As he walked away later at a slow pace, he experienced his movement through the wasteland like a scene in a film that he had begun to make at that moment. (98)

г) упутити се

Речничка дефиниција глагола *упутити се* гласи „поћи у неком правцу“, одакле се види одвајање од почетне тачке кретања.

9. а) Gde god da se uputim, uvek je to isti spot. (37)

б) Wherever I go, the ad is the same. (45)

Употребом глагола *to go* мање је истакнут смер кретања, што је разумљиво будући да се у овом примеру ради о кретању у различитим правцима, односно о понављању кретања. Из истог разлога почетна или завршна тачка на путањи нису одређене.

У другом примеру кретање је одређеније и глагол *упутити се* преведен је глаголом *to head* са значењем „to move in a particular direction“. Овај глагол садржи исте семантичке компоненте као глагол *упутити се*, мада, узимајући у

обзир претходни пример, можемо закључити да глагол *упутити се* има нешто шире поље употребе. Правац у ком се субјекат локализације креће означен је дативом с предлогом *према*, односно именицом с предлогом *toward*.

10. а) ...i kada sam kasno uveče izašao kradom iz kuće i uputio se prema motelu, drhtaо sam. (47)

б) ...and when I stole away from home late that evening and headed toward motel, I was trembling. (56)

д) *усмерити се*

Претходном глаголу веома је сличан глагол *усмерити (се)* који је дефинисан као „упутити, одредити, определити у извесном правцу, к неком циљу и сл.“. У примеру на енглеском срећемо глагол *to start over* са значењем „to begin again“, којим је истакнуто виšekратно започињање радње. Циљна тачка одређена је дативом с предлогом *ка* тј. именицом с предлогом *to*.

11. а) ...kako sam se jedne večeri tri puta usmeravaо ka njenom stolu... (53)

б) ...how I started over to her table three times... (63)

4.2. Адлативна усмереност

а) *приближити се*

Глагол *приближити се* типични је представник глагола са обележјем адлативне усмерености. Глагол *ближити се*, од ког је изведен, у савременом језику се ретко може чути. Овим глаголом означава се долазак сасвим близу завршној тачки кретања. Одговара му, у нашем примеру, енглески глагол *to come* уз прилог *close*, којим се истиче близина одредишној тачки. Сам циљ кретања одређен је индиректним објектом у дативу, односно конструкцијом заменице и предлога *to* у енглеском језику.

12. а) Približila mi se... (47)

б) She came close to me... (56)

б) *вратити се*

Глагол *вратити се* је дефинисан као „доћи натраг, доћи онамо одакле се пошло“. Ради се, дакле, о глаголу с адлативним значењем, при чему је тачка на путању којој се субјекат приближава уједно и тачка с које је кренуо.

Првих шест примера показује да је најчешћи еквивалент глаголу *вратити се* у енглеском језику глагол *to return* („to come or go back from one place to another“). У примерима 14 и 16 место ка коме се креће субјекат локализације означено је конструкцијом с предлогом *у* и акузативом у српском, тј. именицом с предлогом *to* у енглеском језику. У остала два примера одредишна

тачка је позната из контекста. У примеру 13 срећемо именицу уместо глагола у енглеском језику.

У примеру 17 конструкцијом из + N_{Gen}, тј. from + N наведено је место које субјекат локализације напушта, док је место ком се приближава познато из контекста. С друге стране, у примеру 18 није истакнуто место с ког је кретање започето, већ је именицом и придевом у инструменталу, односно конструкцијом along + N, обележена путања којом се тело креће.

13. а) Kada bi se vratio, suočavao se sa prazninama. (23)

б) Upon his return, he was faced with gapes. (28)

14. а) ...па sam se vratio u Beograd. (30)

б) ...so I returned to Belgrade. (35)

15. а) ...i да se vratim istog dana. (34)

б) ...and to return on the same day. (41)

16. а) Klara se pre pet godina vratila u naš grad... (52)

б) Klara had returned five years before to our town... (62)

17. а) Mi se sad vraćamo iz diska u kojem sam te upoznao, rekao sam. (54)

б) Now we're returning from the discotheque where I met you, I said. (65)

18. а) ...vraćao sam se istim putem nazad... (61)

б) ...I returned along the same road... (72)

У једном примеру забележен је глагол *to get back* („to return, especially to your home“). Спацијалном конструкцијом са + N_{Gen} или одговарајућом конструкцијом from + N означено је место почетка кретања, док се место на ком ће кретање бити завршено (и са ког је примарно започето) открива захваљујући контексту. Осим тога, глагол *to get back* се, као што дефиниција говори, најчешће употребљава да би се означио повратак кући.

19. а) Kada bi se vratio sa pijace... (45)

б) When he would get back from the market... (54)

в) *стићу*

Глагол *стићу* („доћи, приспети на одређено место“) подразумева достизање завршне тачке кретања. Одговарајући еквивалент у енглеском језику је глагол *to arrive* („to get to a place, especially at the end of a journey“).

20. а) Kada smo oko devet sati uveče stigli u jednu od vila... (53)

б) ...when we arrived around nine o'clock at vila... (63)

21. а) Stigao je na stanicu minut uoči polaska autobusa. (60)

б) He arrived at the station a minute before the bus left. (71)

У прва два примера срећемо глагол *to arrive*. У првом примеру у функцији допуне је акузатив с предлогом *у*, односно с предлогом *на* у другом примеру. С друге стране, у енглеском језику у оба случаја налазимо предлог *at* с именицом.

Глагол *to get* је један од глагола са најразвијенијом полисемијом у енглеском језику, што је и разлог због ког га срећемо као еквивалент глаголу *стићи*. У овом случају глагол *to get* има значење „to arrive at or reach a place or point“. Уз њега се налази прилог *here*, док у примеру на српском језику глагол нема ниједну врсту допуне.

22. а) Dok mi stignemo, i drveće će porasti. (16)

б) By the time we get here, the trees will have grown tall. (19)

Последњи пример нуди још један преводни еквивалент. Будући да се кретање у овом примеру одвија путањом стан – простор ван стана – стан, разумљиво је што је преводилац одабрао глагол *to return*. Крајња тачка кретања исказана је конструкцијом *у + N_{Ак}* у српском, односно *to + N* у енглеском језику.

23. а) ...posle pola sata stizala je u stan sva zadihana... (66)

б) ...half an hour later she would return to the apartment huffing... (79)

5. Глаголи кретања без циља

Глаголи ове групе означавају кретање у различитим смеровима и правцима, без јасно истакнутог циља, почетне или завршне тачке путање. У корпусу налазимо потврде два оваква глагола.

а) *лутати*

Речничка дефиниција овог глагола „ићи без циља, тумарати“ потврђује његову припадност наведеној групи. Енглески глагол *to wander* сврстава се у исту групу. Дефинисан је као „to walk slowly around or to a place, often without any particular sense of purpose or direction“, те видимо да осим [циљ -] има и компоненту [брзина -], коју не срећемо код српског глагола. У примеру 25 јавља се допуна у инструменталу (*peštanskim ulicama/ the streets of Pest*), којом је прецизиран локализатор кретања.

24. а) ..kada je, izašavši da kupi cigarete, dugo lutaо tražeći otvorenu trafikku. (100)

б) ...when, going out to buy a cigarettes, he wandered for ages looking for an open newsstand. (118)

25. а) *Izgubljen, lutaо је Rudi peštanskim ulicama...* (167)

б) *Lost, Rudi wandered the streets of Pest...* (199)

б) *тумарати*

РМС овај глагол објашњава као „ићи без одређеног циља, базати, лутати“. Из речничких дефиниција примећујемо да су глаголи *лутати* и *тумарати* врло синонимични. У енглеском језику јавља се конструкција *to go on wandering*, а у датом примеру локализатор је представљан именицом у инструменталу (*stanom*), односно конструкцијом *about + N*.

26. а) *Он је и даље као izgubljen тумарао stanom...* (142)

б) *He went on wandering about the apartment as if lost...* (169)

6. Глаголи кретања у усправном положају (синхронизовано кретање)

Овом групом глагола обухваћени су сви они глаголи којима се означава синхронизовано кретање, у усправном положају помоћу сопствених ногу. Најтипичнији представници ове групе су глаголи *ићи* и *ходати* у српском, односно њихови еквиваленти *to go* и *to walk* у енглеском језику. Поред ова два глагола, у оквиру ове групе посматраћемо и глагол *кретати се*, који је хипероним за све остале глаголе кретања, будући да је његова семантика „бити у покрету“ укључена у семантику осталих глагола.

а) *кретати се*

Глагол *кретати се* је рефлексивна варијанта глагола *кретати*, који има већи број значења. Рефлексивни глагол је у РМС дефинисан као „макнути се с места, помакнути се“. Ради се о глаголу с општим значењем кретања, померања тела са једног места на друго. Управо због тога овај глагол је надређен осталим глаголима кретања и обухвата све остале групе глагола. „Надређени појмови по правилу имају мањи број семантичких обележја за разлику од подређених, а шири избор изражајних могућности“ (Вујовић, 2010: 41). Наши примери показују да се овај глагол замењује различитим енглеским глаголима, што говори о уопштениости његовог значења, условљеног мањим бројем семантичких обележја.

Један од могућих еквивалената глагола *кретати се* је глагол *to move*, са такође веома уопштеним значењем “to change position”. Конструкцијом *и свим правцима/ in all directions* наглашено је постојање више тачака ка којима се субјекат локализације креће.

27. а) *Крећем се у свим правцима.* (17)

б) I move about in all directions. (19)

У наредном примеру беспредлошким инструменталом тј. конструкцијом about + N истакнут је локализатор којим се кретање одвија.

28. а) Kretao se prostorom kao da nešto traži. (142)

б) He moved about the room as if he were looking for something. (168)

Осим глагола *to move* корпус бележи и глагол *to head* са значењем “to move in a particular direction”. Овај глагол има обележје усмерености, те је тиме његово значење нешто суженије у односу на глагол *to move*. У наредним примерима употреба овог глагола као еквивалента глаголу *кретати се* могућа је јер су и српски глаголи добили компоненту усмерености захваљујући допунама *u smeru glavne ulice/ toward the main street* и *u pravcu Ostrvice/ toward Ostrvica*, којима је одређена крајња тачка путање.

29. а) Pijani i veseli, kretali su se u smeru glavne ulice. (165)

б) Drunk and happy, they headed toward the main street. (196)

30. а) ...kretao sam se u pravcu Ostrvice... (47)

б) ...I would head toward Ostrvica... (56)

Нерефлективну форму глагола налазимо у примеру 31, где се као преводни еквивалент јавља глагол *to go*.

31. а) ...i odmah je kretao natrag. (46)

б) ...and would immediately go back. (54)

б) *крнути*

Глагол *крнути* РМС дефинише као „поћи, упутити се“. У примеру на енглеском језику коришћен је глагол *to go* (“to move or travel from one place to another”), један од најтипичнијих глагола кретања у енглеском језику и један од глагола са најширим семантичким пољем.

32. а) Vreme je da krenem. (22)

б) It was time for me to go. (27)

Глагол *to head* јавља се као други еквивалент глагола *крнути*. У примеру 33 одређен је локализатор дуж којег се креће субјекат локализације (*glavnom ulicom/ down the main street*). У примеру 34 истакнут је смер кретања, који је обележен конструкцијом до + N_{Gen}, односно down to + N у енглеском језику.

33. а) ...krenem glavnom ulicom... (34)

б) head down the main street... (41)

34. а) ...i jednog ranog jutra krenuli bismo do železničke stanice Sićevo... (50)

б) ...and early one morning we would head down to the train station Sićevo... (59)

Последњи је забележен глагол *to leave* са значењем “to go away from a person or a place”. Употребу овог глагола условљава истицање почетне тачке кретања (спацијална генитивна конструкција *od Debrecina/* директни објекат *Debrecen*), а затим и завршна тачка кретања (датив с предлогом *prema/* именица с предлогом *for*).

35. а) ...kada krenem od Debrecina prema Ukrajini... (34)

б) ...when I leave Debrecen for the Ukraine... (41)

в) *uћu*

Иако је типични представник своје групе, у нашем корпусу није забележен великим бројем примера. Доследни преводни еквивалент у енглеском језику је глагол *to go*. У српском језику овај глагол је несвршеног вида (за разлику од својих префиксалних изведеница), а у оба језика непрелазан. Корпус га бележи у следећим примерима:

36. а) Eto, u ovom času barem hiljadu ljudi ide da kupi stolicu... (29)

б) Right at this moment at least thousand people are going to buy chairs... (34)

37. а) Ovom ulicom sam četiri godine svakog jutra išao u gimnaziju... (54)

б) I went down this street every morning to the high school... (64)

Глагол *uћu* у својој основној семантици не садржи информацију о усмерености кретања. Међутим, смер кретања може бити одређен рекцијском допуном као у примерима. У примеру 36 уместо спацијалном допуном, намерном клаузом је исказан циљ кретања. У примеру 37 локализатор је исказан инструменталном конструкцијом у српском језику, док је циљ кретања именован конструкцијом у + N_{Ак} тј. to + Adj + N. У последњем примеру не наглашава се усмереност допунама, већ уз глагол срећемо прилог *никуда* тј. *anywhere*.

38. а) ...i zato je možda bolje nikuda ne ići... (65)

б) ...and so maybe it is better never to go anywhere... (77)

У оквиру анализе глагола *uћu* посматраћемо и његове префиксалне изведенице у српском језику и њихове еквиваленте у енглеском. Додавањем префикса глаголу *uћu* изведени су бројни глаголи свршеног вида, од којих су даљим морфолошким путевима извођени несвршени парњаци. Поред тога, префиксом је додата нова семантичка компонента овим глаголима, која даје информацију о њиховој усмерености. Међутим, и поред добијања компоненте усмерености, ови глаголи нису изгубили значење кретања у усправном положају, те их зато посматрамо у оквиру ове групе. Префиксалне изведенице глагола *uћu* поделићемо на две подгрупе – аблативно усмерене и адлативно

усмерене префиксалне изведенице. Осим тога, издвојићемо и оне префиксирани глаголе код којих се испољава обележје перлативности.

7. Аблативна усмереност

1) *izaћи*

Несвршени видски парњак овог и других глагола изведених префиксацијом глагола *ићи* грађен је од глагола *лазити*, који је префиксацијом изгубио своје основно значење, тј. изгубио је диференцијално-семантичку компоненту начина кретања и постао несвршени парњак свршеним префиксалним глаголима од *ићи* (Матијашевић, 1984: 142). Овим глаголом истиче се напуштање почетне тачке кретања. Наши примери бележе различите еквиваленте у енглеском језику.

У првом примеру префиксалној изведеници у српском одговара фразни глагол *to go out* у енглеском језику. Рекцијска допуна којом би се прецизирала почетна тачка није неопходна јер је смер кретања одређен глаголом, а сама допуна позната из контекста.

39. а) Ne izuвам папуће, сем кад izlazim. (9)

б) I don't take off my slippers unless I'm going out. (11)

Као еквивалент глаголу *izaћи* срећемо и глагол *to slip* са значењем "to go somewhere quickly and quietly, especially without being noticed". Овим глаголом се истиче тихо кретање, што је наглашено и прилогом *нећујно/ silently*. Конструкцијом из + N_{Gen} односно from + N обележена је почетна тачка кретања и додатно истакнута семантика аблативности (нарочито употребом предлога из који се поклапа с префиксом глагола).

40. а) ...нећујно izašao из собе. (36)

б) ...I slipped silently from the room. (43)

Српском глаголу *izaћи* одговара и глагол *to leave*, који је Б. Левин сврстала у групу глагола одласка (Leave Verbs). Као што смо већ написали, овим глаголима се означава напуштање одређене тачке, што одговара и значењу глагола *izaћи*. Оба глагола, дакле, у основној семантици садрже обележје аблативности. Преклапањем префикса и предлога *из*, као дела конструкције у функцији рекцијске допуне, значење аблативности се појачава. Уместо спацијалне допуне у српском, почетак кретања у примеру на енглеском означен је директним објектом (*the house*).

41. а) ...već је nalazio razlog да после pola часа izade из куће. (45)

б) ...within half an hour he would find another reason to leave the house. (54)

Као преводни еквивалент могуће је срести фразни глагол *to steal away* уз допуну *from home*, која одговара српској конструкцији из + N_{Gen}. Дефиниција глагола *to steal (away)* у OALD гласи “to move secretly and quietly so that other people do not notice you”, те можемо закључити да је у његову семантику укључен и прилог *крадом* из примера на српском језику.

42. а) ...i kada sam kasno uveče izašao kradom iz kuće i uputio se prema motelu, drhtao sam. (47)

б) ...and when I stole away from home late that evening and headed toward motel, I was trembling (56).

Глагол *izaћи* је у последњем примеру еквивалентан глаголу *to step* (“to lift your foot and move it in a particular direction or put it on or in something; to move a short distance”). Глаголом *to step* додатно је наглашена употреба сопствених ногу, а смер кретања одређен је допуном с предлогом *from*.

43. а) Izaći iz zasede stabala... (54)

б) To step from the camouflage of the trees... (64)

2) *noћu*

Глаголом *поћи* наглашава се напуштање почетне тачке.

У нашем примеру енглески еквивалент је глагол *to go*. Почетна тачка кретања позната је из контекста, док је у самој реченици рекцијским допунама наглашен циљ кретања. У примеру на српском језику наилазимо на индиректни објекат у дативу и спацијалну конструкцију на + N_{Acc}. С друге стране, у преводу на енглески употребљена је зависна клауза за исказивање циља кретања.

44. а) Pošla bi osu na groblje... (66)

б) Or she would go to visit my father’s grave... (79)

Као преводни еквивалент јавља се и глагол *to head*. Допуна којом се прецизира завршна тачка кретања у примеру 45 означена је конструкцијом према + N_{Dat} у српском и *for* + N у енглеском језику.

45. а) U času kada su pošli prema izlaznim vratima... (140)

б) At the moment when they headed for the front door... (166)

У последњем примеру се уз исти глагол јављају допуне којима се именују локализатор (*стазом/ up the path*) и завршна тачка путање (*према шеталишту / toward the promenade*). Уз то у оквиру завршне тачке среће се и прилог *напраз/ back*.

46. а) Rudi se okrenuo i pošao stazom natrag prema šetalištu. (222)

б) Rudi turned on his heel and headed back up the path toward the promenade. (264)

3) *омућу*

Последњи глагол ексцерпиран из романа *Руски прозор* који има значење аблативности је глагол *омућу*. Забележен је великим бројем примера, од којих наводимо само неке. У највећем броју примера преводни еквивалент је глагол *to go*, док мањи број примера наводи глагол *to leave*.

У првом примеру аблативни глагол *омућу* допуњен је спацијалном конструкцијом на + N_{Ак}, којом је прецизиран смер кретања. У енглеском преводу среће се глагол *to go*, који у основној семантици не садржи обележје аблативности, али се оно подразумева у контексту.

47. а) Можда bi trebalo da odem na pecanje? (10)

б) Maybe I should just go fishing? (12)

У примеру на енглеском језику може се срести и именица с предлогом *to* у функцији спацијалне допуне.

48. а) Idućeg dana odlazio sam na pijacu, hodao između tezgi... (32)

б) The next day I would go to the market, walking among the stalls... (38)

На месту допуне примери бележе и акузатив с предлогом *у*, коме у енглеском језику одговара конструкција *to + N*, као и у претходном примеру.

49. а) Бака је otišla u starački dom. (62)

б) My grandmother went to a retirement home. (74)

Уместо глагола *to go*, појављује се и глагол *to leave*, који, као што је поменуто, подразумева удаљавање од почетне тачке. Овде се ради, дакле, о глаголу чија је основна семантичка компонента иста као код глагола *омућу* – аблативно кретање. И овде је прецизирана завршна тачка кретања (*na studije/for college*).

50. а) Kada sam otišao na studije... (26)

б) When I left for college... (31)

У наредном примеру срећемо еквиваленте *омућу*: *to leave* и рекцијску допуну из + Adj + N_{Gen} у српском, односно прави објекат у енглеском језику. На овај начин означена је почетна тачка кретања.

51. а) Otišao sam iz malog grada (52).

б) I left the little town (62)

У последњем примеру не наводи се аблативна допуна, већ локализатор којим се кретање одвија. Локализатор је обележен спојем предлога *кроз* и именице у српском, односно предлога *through* и именице у енглеском језику.

52. а) Otišli smo kroz dvorište... (54)

б) We left through the garden... (64)

8. Адлативна усмереност

1) *doћи*

Глагол *doћи* захваљујући префиксу у српском језику има адлативно значење. У РМС проналазимо дефиницију „идући приспети, стићи, допутовати на било који начин“. На месту овог глагола срећемо различите енглеске глаголе.

Један од најчешћих преводних еквивалената му је глагол *to come* (“to move to or towards a person or place”), који, као што видимо у OALD, такође садржи семантичку компоненту адлативности.

53. а) ...bednerka koja je dolazila svake druge subote. (18)

б) ...the maid who came every other Saturday... (21)

Осим глагола *to come*, срећемо и глагол *to arrive*. Захваљујући речничкој дефиницији “to get to a place, especially at the end of a journey”, закључујемо да са глаголом *doћи* дели семантичку компоненту адлативности.

54. а) A onda sam jedne večeri došao ranije po nju... (22)

б) And then one evening I arrived early... (27)

Као преводни еквивалент налазимо и глагол *to come back*, који Речник наводи као синоним глаголу *to return*, за који даје дефиницију “to come or go back from one place to another“. Оба глагола подразумевају долазак на завршну тачку, која уједно може бити и почетна тачка кретања (у нашем примеру напуштање куће, одлазак у школу, повратак кући). Почетна тачка је одређена генитивном конструкцијом.

55. а) Još nije bila došla iz škole. (22)

б) She still had not come back from school. (27)

Још једно значење које покрива глагол *to go* јесте и значење адлативности, које је истакнуто конструкцијом којом се прецизира одредиште кретања.

56. а) ...da nikada neće biti moguće da ovakav, kakav sada jesam, dodem na stanicu... (34)

б) ...I mean never, will it be possible for me like this, as I am today, to go to the station... (41)

Као што је поменуто, глагол *to return* је синоним глаголу *to come back*. И овде се подразумева поновни долазак на почетну тачку кретања, исказану конструкцијом с предлогом *у*, односно *to*.

57. а) ...došao sam у место svog odrastanja (52).

б) ...did I return to the place I grew up (62).

2) *ући*

Глагол *ући* подразумева у српском језику прелазак граница затвореног простора, чиме субјекат локализације доспева у унутрашњост простора, о чему сведочи и дефиниција у РМС „идући, крећући се доспети у какав затворен, ограничен простор, у унутрашњост нечега“. Доследни преводни еквивалент у нашим примерима му је енглески глагол *to enter* са истим основним семантичким компонентама. Простор у коме се субјекат локализације након завршеног кретања налази (а које је уједно циљ адлативно усмереног кретања) обележен је конструкцијом *у* + N_{Ак}, односно у енглеском језику именицом без предлога.

58. а) Ništa me toliko ne uznemiri kao činjenica da neko sedi за мојим stolom, иако sam у restoran ušao први пут. (12)

б) Nothing disturbs me as much as the fact that someone is sitting at my table, even though I just entered the restaurant for the first time. (15)

59. а) ...као да sam ušao у neki film... (53)

б) ...I had entered a film... (63)

60. а) Ušli smo у jednospratnu кућу... (54)

б) We entered a single-storey house... (65)

3) *пругу*

Са основном семантичком компонентом адлативности, глагол *пругу* у нашем корпусу има различите еквиваленте у енглеском преводу. У издвојеним примерима индиректним објектом у дативу, који је обавезна допуна овог глагола, истакнут је циљ кретања.

Фразни глагол *to come up (to...)* у OALD има дефиницију “to come from one place to another...” из које можемо закључити да глагол има значење адлативности. Индиректни објекат исказан је конструкцијом предлога *to* и заменице.

61. а) Та моја sirotica prišla ми је после koncerta. (20)

б) The poor little thing of mine came up to me after a concert. (25)

У OALD проналазимо исту дефиницију глагола *to go up (to...)* као и глагола *to come up (to...)*. Поред тога и у овом случају индиректни објекат ка

коме је усмерено кретање исказан је истом конструкцијом као у претходном примеру.

62. а) Pridem grupi ožalošćenih... (35)

б) I go up to the group of mourners... (42)

Глагол *to approach* у OALD је дефинисан са „to come near to somebody/something in distance or time“. Из дефиниције је јасно да овај глагол садржи обележје адлативности, односно приближавања тачки у нашем примеру обележеној беспредлошким дативом у српском и именицом без предлога у енглеском језику.

63. а) Prilazio sam tom vagonu kao svetištu... (48)

б) I approached those railway cars as if they were holy places... (57)

Последњи пример бележи глагол *to draw* са значењем „to move in the direction mentioned“. Семантика овог глагола садржи, дакле, усмереност кретања ка објекту, који је у овом случају исказан именицом у дативу у српском језику, односно конструкцијом *to + N* у енглеском. Прилогом *near* додатно је наглашена мала дистанца између субјекта локализације и објекта ка којем се креће.

64. а) ...чим bih prišao slici, lik je iščezavao u zimskom pejzažu. (58)

б) ...but as soon as I drew near to the painting the face would vanish into the winter landscape. (69)

4) *nauћи*

Овај глагол према РМС има више значење, од којих нашим примерима одговара „изненада, случајно доћи, појавити се, искрснути“. У првом примеру на месту глагола *наући* употребљен је глагол *to come over*, који OALD дефинише као “to meet or find somebody/something by chance“.

65. а) ...dok sam pecaо na Nišavi, naišla je Ruža... (47)

б) ...while I was fishing in the Nišava, a young waitress from the motel, Ruža, came over... (56)

У примеру 66 појављује се глагол *to show up* (“to arrive where you have arranged to meet somebody or do something“).

66. а) Ili da putem negde u Toskani nije naišao Čimabue... (17)

б) Or if Cimabue had not shown up on the road somewhere in Toscana... (21)

9. Перлативна усмереност

1) *прећи*

Префикси *пре-* и *про-* су типични префикси који глаголу дају обележје перлативности, односно преласка преко површине локализатора. „Глаголима кретања у усправном положају са префиксом *пре-* обележава се кретање површином с краја на крај локализатора, а глаголи са префиксом *про-* могу означавати и кретање површином и кретање унутрашњошћу локализатора“ (Вујовић, 2010: 50).

Глаголу *прећи* одговара глагол *to cross* са значењем “to go across; to pass or stretch from one side to the other”. Директним објектом наводи се локализатор преко кога се прелази (*пруга/ railway line, велику воду/ the great waters, тргове и паркове/ squares and parks*).

67. а) ...kretao sam se u pravcu Ostrvice, i pre podne bih se popeo strminom, prešao prugu i otišao do motela (47).

б) ...I would head toward Ostrvica, and just before noon I would climb up the bank, cross the railway line and go to the motel (56).

68. а) ...trebalo je da pređem veliku vodu... (64)

б) ...I was to cross the great waters... (76)

69. а) ...prelazio je trgove i parkove u desetak koraka... (116)

б) ...he crossed squares and parks in ten paces... (138)

У наредном примеру глагол *прећи* преведен је глаголом *to go*, који се овде може наћи захваљујући развијеној полисемичној структури. Локализатор који се прелази такође је у функцији директног објекта.

70. а) Pamtim koliko je suvišnih kilometara majka svakoga dana prelazila... (55)

б) I remember how many unnecessary kilometers my mother would go every day... (66)

2) *проћи*

Глагол *проћи* забележен је у корпусу знатно већим бројем примера од глагола *прећи*. Његов најчешћи преводни еквивалент је глагол *to pass (by)*. Локализатор преко ког се кретање одвија најчешће је обележен именицом у инструменталу, као што показује пример 71 (*glavnom ulicom/ on the main street*), а у мањем броју случајева конструкцијом кроз + N_{Ак} (*kroz koju*), као у примеру 72. Осим локализатора, може бити прецизирана и завршна тачка путање (*prema salonu/ headed for the salon*).

71. а)... prolazi glavnom ulicom prema salonu. (94)

б) ...she passed by on the main street headed for the salon. (111)

72. а) *Zaustavlja pogled na fotografiji jedne tesne ulice Šnora kroz koju će samo pola sata kasnije proći.* (232)

б) His gaze fixed on a photograph of a narrow street of Schnorr through which he was to pass just a half an hour later. (276)

Врло су фреквентни примери у којима није прецизиран локализатор, већ оријентир, те глагол добија значење „мимоићи кога, шта”. Оријентир према коме се одређује кретање изражен је конструкцијом предлога *pored* и генитива, односно само именицом у енглеском језику.

73. а) ...oni nisu ni svesni pored koga prolaze. (16)

б) ...they aren't even aware of who it is they are passing by. (20)

74. а) ...prođem pored apoteke... (34)

б) pass by the pharmacist's... (41)

У следећем примеру срећемо глагол *to cross*, који, дакле, одговара глаголима *проћи* и *прећи*. Локализатор преко чије површине се прелази у српском језику обележен је беспредлошким инструменталом са спацијалним значењем, док у енглеском има функцију директног објекта.

75. а) Sa samo dvadesetak koraka prošao bih prostorom jednog veka. (44)

б) With just twenty steps, I could cross the space of an entire century. (53)

3) *обући*

Глагол *обући* у РМС дефинисан је као „проћи са свих страна, ходајући око чега направити круг“. То подразумева прелазак преко ширег простора и наилажење при томе на једну или више препрека.

У енглеском језику срећемо глагол *to walk (around)*, чије значење одговара српском глаголу захваљујући предлогу *around*. Директним објектом у акузативу представљен је локализатор. Прилошком одредбом *sporim koracima/ in slow strides* кретању је дата компонента [брзина -].

76. а) Он obilazi taj prostor sporim koracima. (147)

б) He walked around that room in slow strides. (174)

4) *мимоићи се*

Глагол *мимоићи се* има и своју нереклексивну форму, која није потврђена у нашем корпусу. Реклексивна форма овог глагола подразумева постојање више субјеката локализације, који, крећући се својом путањом, у неком тренутку пролазе једни поред других. У енглеском језику се у овом значењу, како показују наши примери, користи глагол *to pass (by)*. Бројност субјеката

локализације наглашена је множином именице (*people*) и конструкцијом *each other* у другом примеру.

77. а) ...Ljudi sa kojima sam se mimoilazio na trotoaru (16).

б) ...the people I passed on the sidewalk (20).

78. а) Čim odaberemo put, već smo se mimoišli... (65)

б) As soon as we choose our path, we have already passed each other by... (77)

У последњем примеру налазимо и локализатор обележен конструкцијом на + N_{Ак} у српском, односно on + N у енглеском језику.

79. а) Biće neosvojena tvrđava kao hiljade onih sa kojima se mimoilazi na trotoarima budimpeštanskih ulica... (127)

б) He would be an unconquered fortification, like thousands of those who pass each other on the sidewalks of the Budapest streets... (150)

г) *ходати*

Глагол *ходати*, као још један глагол кретања у усправном положају, подразумева прелажење путање коришћењем сопствених удова, прављењем корака, што потврђује и дефиниција из РМС „ићи кораком, ићи пешке, корачати“.

Овом глаголу у већини примера одговара глагол *to walk* (“to move or go somewhere by putting one foot in front of the other on the ground, but without running”). Када упоредимо две речничке дефиниције ових глагола, јасно је да садрже иста семантичка обележја, с тим што дефиниција енглеског глагола наглашава и обележје [брзина –]. Генитивна конструкција (*između tezgi / among the stalls* у првом и *pored fotografija/ along the photographs* у другом примеру) не наглашава смер кретања, већ именује локализатор, тј. оријентир у чијој близини се одвија кретање. У примеру 82 конструкцијом по + N_{Лок} исказан је управо локализатор по којем се кретање одвија. У енглеском примеру срећемо *along + N*, као и у претходном примеру, што показује да ова енглеска конструкција има нешто шире значење од одговарајућих српских конструкција.

80. а) Idućeg dana odlazio sam na pijacu, hodao... (32)

б) The next day I would go to the market, walking among the stalls... (38)

81. а) Vraćao sam se i opet hodao pored fotografija (44).

б) I went back and walked along the photographs again (53).

82. а) Hodao sam po toj pruzi sastavljenoj od stotina fotografija. (45)

б) I walked along that railway composed of hundreds of photographs. (53)

У примеру 83 скренућемо пажњу на могућност употребе глагола *to step* у значењу „ходати“. Овај глагол је у OALD дефинисан на следећи начин “to lift your foot and move it in a particular direction or put it on or in something”. Локализатор је представљен беспредлошким инструменталом у српском, односно двема именицама с предлогом *on* у енглеском.

83. а) Hodaо sam korak po korak, kao da hodam prugom (44).

б) I walked along step by step, as if I were stepping on railroad ties (53).

д) *шетати се*

Глаголу *to walk* одговара још један глагол у српском језику – *шетати се*, чија дефиниција гласи „ходати лаганим кораком ради одмора и разоноде; ићи тамо-амо“. Глагол *шетати (се)* има, дакле, додатну семантичку компоненту „ради одмора и разоноде“.

Локализатор је у примерима 84 и 85 одређен беспредлошким инструменталом (као и у највећем броју примера у корпусу), односно конструкцијом с предлозима *around* и *along*, чиме се истиче да се кретање одвија на већем простору. У примеру 85 означен је и смер кретања, односно његова завршна тачка (*prema Parlamentu/ toward the Parliament*). У примеру 86 локализатор је обележен локативом с предлогом *on*, тј. именицом с предлогом *along*.

84. а) A zapravo to je taj jedan te isti čovek koji šeta centrom sveta. (37)

б) And actually he is the very same man who walks around the center of the world. (44)

85. а) Tako je rekla Rudiju veče uoči puta dok su šetali kejom prema Parlamentu. (179)

б) That’s what she told Rudi the evening before her trip, as they walked along the quay toward the Parliament. (213)

86. а) ...šetali sa svojim devojkama po korzou... (51)

б) ...they walked along the promenade with their girlfriends... (61)

ђ) *прошетати (се)*

Префиксирани глагол перфективног вида *прошетати се* дефинисан је као „провести неко време шетајући, учинити неколико корака не журећи се“. Додатна семантичка компонента овог глагола је „брзина мања од уобичајене“. Наши примери показују да је одговарајући глагол у енглеском језику *to walk*, који покрива семантику глагола *шетати се* и *прошетати се*. Осим овог глагола, налазимо и конструкцију *to go for a walk*.

87. а) Prošetali smo juče jednim od tih globalja. (253)

б) Yesterday we walked around one of those graveyards. (301)

88. а) Rekao sam da želim da prošetamo. (54)

б) I said that I wanted to go for a walk. (64)

е) *шуњати се*

Глагол *шуњати се* дефинисан је као „полако и тихо, опрезно се кретати, прикрадати се“. Њиме се, према томе, означава кретање брзином мањом од уобичајене и с додатним опрезом. Самим глаголом не прецизира се смер, већ начин кретања. У примеру бележимо глагол *to creep through* истих семантичких обележја истакнутих у дефиницији “to move slowly, quietly and carefully, because you do not want to be seen or heard”.

89. а) Šunjao sam se kroz zimski sumrak, obilazio prazne perone... (50)

б) I would creep through the winter dusk, visiting empty platforms... (60)

ж) *гацати*

Осим кретања у усправном положају, прављењем корака, битно семантичко обележје глагола *гацати* је и површина по којој се субјекат локализације креће, што се види у дефиницији „газити, ићи по води, блату, влажном снегу“. Овом глаголу у нашем примеру одговара глагол *to trudge*, код којег није битна површина по којој се тело креће, али садржи обележје отежаног кретања у односу на уобичајено (“to walk slowly or with heavy steps, because you are tired or carrying something heavy”).

У примеру је локативом с предлогом *по/предлогом through* именована површина по којој се тело креће, а генитивом с предлогом *између/among* додатно је одређен локализатор, тј. оријентир у односу на који се посматра кретање.

90. а) ...оčajнички gacam po blatu između kamila. (34)

б) ...I trudge desperately through the mud among the camels. (41)

з) *газити*

Наш корпус бележи један пример глагола *газити* у значењу „ићи, ступати, корачати; кретати се“. Као преводни еквивалент срећемо глагол *to march* са значењем „to walk somewhere quickly in a determined way“. Локализатор је у примеру одређен именицом у инструменталу, односно конструкцијом *in + N*.

91. а) Ja sam stalno otkriven, gazim čistinom, prezirem grmlje. (223)

б) I'm constantly exposed, I march in the clear, I despise cover. (265)

и) *корачати*

Један пример нам је дао потврду глагола *корачити* („чинити кораке, ићи, ходати кораком“), којем одговара енглески глагол *to walk*. У примеру нема спацијалних допуна.

92. а) ... *sigurnost sa kojom korача ogrnut Sonjinim frotirskim mantilom...* (153)

б) ...the certainty with wich he walks dressed in Sonja's terrycloth bathrobe... (182)

ј) *закорачити*

Са значењем „направити, учинити први корак, поћи“ глагол *закорачити* нашао је место у нашем корпусу. Из дефиниције се види да се ради о глаголу којим се означава почетак кретања прављењем корака и удаљавање од почетне тачке, која у овом примеру није прецизирана. Глагол *to step* дефинисан је као „to lift your foot and move it in a particular direction or put it on or in something; to move a short distance“. И овај глагол, као и српски, подразумева кретање помоћу сопствених ногу и у одређеном смеру. Допуном код + Adj + N_{Gen} / into + Adj + N прецизиран је циљ кретања.

93. а) *Ta priča sa Fogelom... postojala bi i da nisam ovde došao, da nikada nisam zakoračio „Kod veselog obučara“, da sam ostao u Beogradu.* (238)

б) *That story with Vogel...would exist even if I hadn't come here, if I had never stepped into At Merry Cobbler's, if I had stayed in Belgrade.* (284)

к) *искорачити*

Овај свршени глагол, слично претходном, захваљујући префиксу *из-* добија значење аблативности. Пример на енглеском језику садржи глагол *to step out* дефинисан са “to go out”, и који, према дефиницији, такође има обележје аблативности. Обликом акузатива с предлогом *на*, односно именицом с предлогом *onto*, одређена је завршна тачка кретања.

94. а) *Iskoračila bi na limeni sims...* (18)

б) *She would step out onto the tin-covered windowsill...* (22)

л) *коракнути*

Слично као претходна два глагола, и овај глагол означава кретање корачањем, али без податка о почетку кретања и аблативности, који су претходни глаголи имали захваљујући префиксима *за-* и *из-*. Одговара му енглески глагол *to step*. Адлативним допунама *u dubinu sobe/ into the middle of the room* и *na popločanu stazu/ onto paved path* изражен је смер кретања.

95. а) ...*koraknuo* u dubinu sobe... (97)

б) ...he stepped into the middle of the room... (115)

96. а) A kad је koraknuo na popločanu stazu... (116)

б) And when he stepped onto paved path... (137)

љ) *крочити*

Још један глагол веома сличног значења је глагол *крочити* („учинити корак, коракнути, корачати“), који се јавља са другачијим преводним еквивалентима, конструкцијом *to be walking* и глаголом *to go*, са знатно ширим семантичким пољем. У 98. примеру налазимо две специјалне допуне, једну којом се именује локализатор (*širokim prolazom/ through the wide entrance*) и једну којом се одређује завршна тачка кретања (*u taj unutrašnji prostor/ into that courtyard*).

97. а) ...ulica koja je i njemu u tom času dostupna i gde će on uskoro kročiti. (85)

б) ...a street wich was available to him at that moment and where he would soon be walking. (100)

98. а) ...pravo stanje otkrivalo se tek kada bi se širokim prolazom kročilo u taj unutrašnji prostor. (120)

б) ...it's true state could be seen only when one went through the wide entrance into that courtyard. (141)

м) *померити се*

Глагол *померити се* дефинисан је као „помакнути с места, покренути, преместити“. У примеру из корпуса глаголу *померити се* одговара глагол *to move* врло сличног значења “to change position or make somebody/something change position in a way that can be seen, heard or felt”. Акузативом с предлогом у тј. именицом с предлогом *to* означен је простор којим се тело креће.

99. а) Dovoljno je bilo da se pomeri samo za metar u stanu... (146)

б) It was enough to move just a few feet to the side... (193)

н) *следити*

Глагол *следити* („ићи, кретати се непосредно за ким“) има еквивалент у глаголу *to follow* (“to come or go after or behind somebody/something”) с којим дели заједничка семантичка обележја. Према класификацији Бет Левин, ови глаголи припадали би категорији Chase Verbs тј. глаголима гоњења. Они подразумевају да се субјекат локализације на својој путањи креће иза другог субјекта или објекта локализације, који је у нашим примерима означен заменицом у акузативу. У другом примеру путања којом се тело креће изражена је конструкцијом на + N_{Lok} + до + N_{Gen} у српском, односно конструкцијом *all the way* и именицом с предлогом *to*.

100. а) Sledio sam je... (50)

б) I followed her... (60)

101. а) I onda bih je sve vreme sledio na putu do gimnazije. (54)

б) And then I would follow her all the way to school. (64)

њ) *парадирати*

Глагол са значењем „ићи парадним кораком“ као и „истицати се, показивати се“ бележимо у једном примеру. Одговара му енглески глагол *to parade* – „to walk around in a way that makes other people notice you“. Из датих дефиниција јасно је да се ради о два глагола са истим семантичким компонентама. Наш пример не даје спацијалне допуне, али су оне познате из контекста.

102. а) Deda i ja paradiramo sporo i dostojanstveno. (279)

б) My grandfather and I parade slowly and with dignity. (333)

4. Глаголи кретања у усправном положају (несинхронизовано кретање)

Ова група глагола, попут претходне, обухвата оне глаголе којима се именује човеково кретање у усправном положају, али за разлику од претходне групе, ови глаголи означавају отежано, несинхронизовано и неравномерно кретање. Бележимо два оваква глагола:

а) *храмати*

Глаголом *храмати* именује се отежано кретање проузроковано физичким недостатком субјекта локализације, што потврђује дефиниција РМС „ићи као хром, тешко, неравномерно ходати због болесне ноге“. У енглеском језику налазимо фразу *to favor a leg*.

103. а) ...Sonja blago hrama na desnu nogu. (139)

б) ...Sonja was slightly favoring her right leg. (165)

б) *вући се*

Глагол *вући се* („тешко, споро се кретати“) спада у глаголе несинхронизованог кретања, иако не подразумева постојање физичког недостатка. Одговара му енглески глагол *to drag* („to move yourself slowly and with effort“).

104. а) Vučeš se umesto da jezdiš visoko podignutog mača, kao Mongoli. (259)

б) You drag along instead of riding with your sword brandished high, like the Mongols. (308)

10. Глаголи брзог кретања

Овим глаголима се означава да је брзина кретања субјекта локализације већа од уобичајене. У фокусу, дакле, није усмереност кретања (која у неким случајевима може бити одређена рекцијским допунама), већ начин кретања и брзина. Корпус нам је дао потврде седам оваквих глагола:

а) *трчати*

Глагол *трчати* је прототипични представник ове групе. У нашем примеру еквивалентан глагол у енглеском језику је глагол *to run*. Овај глагол подразумева кретање у усправном положају брзином већом од уобичајене. Будући да наш пример не бележи рекцијску допуну, у овом случају не можемо говорити о усмерености глагола.

105. а) *Ima preko šezdeset godina, a trči* (36).

б) *He's over sixty, and he's running* (44).

б) *потрчати*

Префиксална изведеница, глагол *потрчати*, фреквентнија је у нашем корпусу од основног глагола. И овом, као и глаголу *трчати*, одговара енглески глагол *to run*. Допуне којима се прецизира смер кретања различите су. У примерима 106 и 107 налазимо конструкцију према + N_{Dat} у српском језику, којима одговарају енглеске конструкције *to + N* и *toward + N*. Овим конструкцијама именује се завршна тачка путање.

106. а) *Nije potrčao prema autobuskoj stanici...* (83)

б) *He didn't run to the bus stop...* (98)

107. а) *Odustao je od šetnje i potrčao prema stanici.* (167)

б) *He abandoned his walk and ran toward the station.* (198)

Осим поменутих допуна, јавља се и допуна низ + N_{Ак} / *down + N* којом се такође прецизира смер кретања.

108. а) *Kada bi joj to uspelo, potrčala bi niz ulicu i nestala iza prvog ugla.* (121)

б) *When she did, she ran down the street and disappeared around the first corner.* (143)

в) *истрчати*

Једним примером потврђен је глагол *истрчати*, којем одговара енглески глагол *to step out* („to go out“). Енглески глагол не садржи компоненту [брзина +], већ само податак о аблативној усмерености кретања. Компоненту аблативности српски глагол добија захваљујући префиксу *из-*. У примеру је именована завршна тачка кретања конструкцијом предлога *на* са акузативом, односно беспредлошком конструкцијом у енглеском језику.

109. а) *Bilo je dovoljno samo nekoliko trenutaka pa da istrči na osunčan dunavski kej..* (126)

б) *Just a few moments was enough for him to step out the sunny Danube promenade...* (149)

г) *журити*

Наши примери показују да српском глаголу *журити* одговара енглески глагол *to rush*. Слично као код претходног примера, субјекат локализације креће се већом брзином, у усправном положају. У првом примеру спацијалном допуном *peronom/down the platform* именован је локализатор кретања. Други пример, осим присуства локализатора *mračnim ulicama / through the dark streets*, пружа и информацију о усмерености кретања. Конструкцијом с дативом и предлогом *према* у српском, односно конструкцијом с предлогом *toward* у енглеском језику, одређен је циљ кретања, а само кретање можемо означити као адлативно усмерено.

110. а) *Sa njega se pruža direktan pogled na putnike koji žure peronom.* (10)

б) *From there, one has a direct view of the passengers rushing down the platform.* (13)

111. а) *...i sa torbom preko ramena žuri mračnim ulicama prema svojoj kući.* (50)

б) *...with a bag over shoulder, rushing through the dark streets toward her house.* (60)

Осим глагола *to rush*, као еквивалент српском глаголу може се појавити и глагол *to hurry* са значењем „to move quickly in a particular direction“. Из дефиниције овог глагола може се закључити да се ради о глаголу са обележјима [брзина +] и [усмереност +]. Глагол са компонентом усмерености може се јавити захваљујући допуни према + N_{Dat}/ to + N, којом је означена завршна тачка путање.

112. а) *Ništa od svega, Rudi plaća i žuri prema Glavnoj stanici.* (206)

б) *Nothing would become of that, Rudi paid and hurried of to the main train station.* (245)

д) *пожурити*

Глагол *to hurry* јавља се и као еквивалент глаголу *пожурити* („журно поћи“), којем префикс даје додатну семантичку компоненту почетка кретања. Те компоненте код енглеског глагола нема.

113. а) *Ako požurite, uhvatićete noćni voz za Beograd, kaže konduker.* (276)

б) If you hurry, sir, you can catch the night train to Belgrade, the conductor says. (329)

ђ) *јурити*

Основно обележје глагола *јурити* је [брзина +]. У датом примеру одговара му глагол *to run*, који покрива значења више српских глагола брзог кретања.

114. а) Rudi је jurio за њом... (121)

б) Rudi ran after her...(143)

е) *појурити*

Као еквивалент глагола *појурити* јавља се глагол *to rush*, који се јављао као еквивалент глагола *журити*. Конструкцијом на + N_{Ак} / to + N именована је крајња тачка путање.

115. а) Док su скоро сви гости pojurili на прозоре према дунавској страни да посматрају ватромет... (139)

б) As almost all the other guests rushed to the windows toward the Danube side to watch the fireworks... (165)

11. Глаголи кретања нагоре

Основна семантичка компонента глагола ове групе је „кретање навише“, тј. такво кретање где је површина по којој се тело креће постављена вертикално, те се подразумева одвајање субјекта локализације од земље и кретање нагоре. Почетна тачка на путањи постављена је ниже у односу на крајњу тачку.

а) *пењати се*

Дефинисан као „с већим или мањим напором ићи с нижег места на више, узлазити“ овај глагол еквивалентан је енглеском глаголу *to climb (up)*, у OALD дефинисаним “to go up something towards the top”. Специјална допуна којом је одређена крајња тачка кретања исказана је конструкцијом на + N_{Ак} у српском или on + N, односно именицом без предлога у енглеском језику.

116. а) Nesigurnim korakom penje se на binu. (236)

б) With an unsteady step, he climbs up on stage. (281)

117. а) A postoje oni koji ulaze u džungle, koji se penju на Himalaje... (252)

б) But there are those who go into the jungle, who climb the Himalayas... (299)

У последњем примеру је поред циља кретања (*na drugi sprat/ to the second floor*) одређен и локализатор (*širokim stepeništem/ the wide stairwell*).

118. a) Nešto o brodovima Rudi govori dok se penju širokim stepeništem na drugi sprat. (146)

б) Rudi was saying something about ships as they climbed up the wide stairwell to the second floor. (173)

б) *neti se*

Глагол *neti se* синониман је глаголу *пењати се*. Такође, и једном и другом глаголу одговара енглески глагол *to climb*. У ексцерпираним примерима налазимо циљ кретања изражен конструкцијама на + N_{Ак}, према + N_{Dat} / to + N, toward + N. У примеру 120 локализатор је исказан беспредлошким инструменталом, тј. именицом у енглеском језику.

119. a) Polako se peo na treći sprat... (173)

б) He slowly climbed to the third floor... (206)

120. a) Dok se peo drvenim stepenicama prema doksatu... (116)

б) As he climbed the wooden steps toward his porch... (137)

в) *noneti se*

У прва два наведена примера глагол *noneti se* преведен је енглеским глаголом *to climb (up)*. У оба случаја глагол је добио и спацијалну допуну (*u vagon, strminom*), која у првом примеру означава крајњу тачку, тј. циљ кретања, а у другом се њоме именује локализатор.

121. a) ...da bi se majka, sestra i ja popeli u vagon... (10)

б) ...so that my mother, my sister and I could climb into the car... (13)

122. a) ...kretao sam se u pravcu Ostrvice, i pre podne bih se popeo strminom, prešao prugu i otišao do motela (47).

б) ...I would head toward Ostrvica, and just before noon I would climb up the bank, cross the railway line and go to the motel (56).

У примеру 123 јавља се глагол *to come up* у значењу „to come from one place to another“. Овим глаголом не прецизира се кретање навише. Допуном на + N_{Ак} и on + N именован је циљ кретања.

123. a) Pokretom ruke poziva gledaoca u trećem redu da se popne na pozornicu. (236)

б) He beckons one of the audience to come up on stage. (281)

12. Закључак

На основу 123 ексцерпирана примера из романа *Руски прозор* Драгана Великића и њиховог превода на енглески језик представљени су најтипичнији

глаголи кретања у српском и њихови еквиваленти у енглеском језику. Избор глагола сужен је на оне којима се означава људско кретање у усправном положају уз помоћ сопствених удова и то тако да се цело тело измешта у простору. Анализирано је 50 различитих глагола. У анализи највише смо се ослањали на истраживања Душанке Вујовић (2009) за глаголе кретања у српском и Бет Левин (1993) за енглеске глаголе. Поред тога, од великог је значаја је била и студија Душана Стаменковића (2013).

Циљ рада је био приказ глагола људског кретања који се јављају у Великићевом роману, уз поређење преводних еквивалената у два језика на синтаксичком и семантичком плану. Пажња је посвећена основним значењима ових глагола, посебно истичући семе којима се прецизирају усмереност и начин кретања. Глаголи су подељени у шест група. Највећи број глагола означава кретање у усправном положају, док знатно мањи број глагола припада другим групама. Говорећи о усмерености кретања, највише глагола има семантичку компоненту адлативности, нешто мањи број компоненту аблативности, а најмање је глагола са значењем перлативне усмерености.

У раду су истакнути основни елементи типичног људског кретања, које подразумева постојање хоризонтално или вертикално постављене путање, почетне и завршне тачке кретања. Најчешће спацијалним, а неретко и објекатским допунама, у нашим примерима означавана је путања по којој се тело креће тј. локализатор, оријентир, а затим и почетна тачка кретања, чијим прецизирањем се истиче аблативна усмереност, или завршна тачка кретања, којом се обележава адлативно кретање. У једном делу примера кретање је перлативно, тј. усмерено тако да пресеца површину локализатора.

Посматрани су и префиксирани глаголи у српском језику, при чему префикс даје нову семантичку компоненту глаголу, пре свега указујући на усмереност кретања, и њихови еквиваленти у енглеском, најчешће тзв. фразни глаголи, извођени додавањем одговарајуће партикуле са просторним значењем иза основног глагола. У Табели 3 може се видети да највећи број фразних глагола одговара префиксалним изведеницама глагола *ићи* (нпр. *доћи: to come back*, *прићи: to go up (to...)*, *искорачити: to step out* итд.), а управо ти глаголи садрже додатне семе којима се прецизира адлативни, аблативни и перлативни смер кретања.

Као најфреквентнији у овом раду показали су се глаголи *ићи* са својим префиксалним изведеницама (укупно 44 примера; в. Табелу 3). У енглеском језику су се највише сретали глаголи *to go*, који, уз додавање предлога,

покрива највећи број српских глагола, а затим и глаголи *to return, to come, to walk, to step*. Док је глагол *ићи* доследно превођен глаголом *to go*, његове префиксалне изведенице бележе највећи број различитих преводних еквивалената, а најчешће су превођене фразним глаголом. У неколико примера енглески фразни глаголи имају нешто шире значење од српских еквивалената, па је тако значење које се у српском језику изражава помоћу глагола и прилога у енглеском језику покривено фразним глаголом, нпр. *i kada sam kasno uveče izašao kradom iz kuće* (47) : *when I stole away from home late that evening* (56), или енглески глагол упућује уједно и на тачку с које је адлативно кретање првобитно започето, док српски глагол не садржи ту компоненту, нпр. *Još nije bila došla iz škole*. (22) : *She still had not come back from school* (27). Исто тако, енглеским глаголом *to get back*, којем одговара српски глагол *вратити се*, истиче се враћање кући, док се српским глаголом не прецизира место повратка, нпр. *Kada bi se vratio sa pijace...* (45) : *When he would get back from the market...* (54)

С друге стране, у примеру *Približila mi se...* (47) : *She came close to me...* (56) прилогом *close* додатно је истакнут потпуни прилазак завршној тачки, а исту семантику у српском језику покрива сам глагол *приближити се*. Поред тога, речено је да је најчешћи преводни еквивалент у енглеском језику глагол *to go*, међутим, одређени број примера показује да се превођењем префиксалних изведеница глагола *ићи* глаголом *to go* не истичу неке семантичке компоненте српских глагола, нпр. *Pošla bi osu na groblje...* (66) : *Or she would go to visit my father's grave...* (79), где се употребом глагола *to go* не покрива аблативно значење глагола *ноћи*. Исто је и у примеру *Možda bi trebalo da odem na pesanje?* (10) : *Maybe I should just go fishing?* (12).

Можемо дакле рећи да се употребом глагола *to go* не може у потпуности покрити семантика глагола изведених од глагола *ићи*, будући да енглески глагол не носи информацију о усмерености кретања, али је она најчешће позната из контекста. За разлику од овог глагола, енглески фразни глаголи могу садржати и додатне семантичке компоненте, које српски глаголи немају.

Глаголи са истакнутим обележјима брзине, они којима се именују кретање навише, кретање без циља и несинхронизовано кретање појављују се у корпусу знатно ређе и имају по један одговарајући енглески глагол, док се глаголи општијег значења тј. они са мање семантичких обележја јављају чешће и имају већи број преводних еквивалената. Глагол *to climb (up)* може покрити значења свих српских глагола кретања нагоре. Међу глаголима брзог кретања

најчешће се јављају глаголи *to run* и *to rush*, који такође покривају значења више српских глагола. Учесталост појаве глагола и њихови преводни еквиваленти приказани су азбучним редом у Табели 3.

Табела 3: Преглед обрађених глагола⁴

бр.	Глаголи у српском језику	Глаголи у енглеском језику
Глаголи усмереног кретања		
Аблативна усмереност		
1.	бежати (2)	to flee (1) to avoid (1)
2.	побећи (4)	to flee (3) to run away (1)
3.	удаљити се (2)	to withdraw to walk away
4.	упутити се (2)	to go to head
5.	усмерити се (1)	to start over
Адлативна усмереност		
6.	вратити се (7)	to return (6) to get back (1)
7.	приближити се (1)	to come (close)
8.	стићи (4)	to arrive (2) to get (1) to return (1)
Глаголи кретања без циља		
9.	лутати (2)	to wander
10.	тумарати (1)	to go on wandering
Глаголи кретања у усправном положају		
11.	газити (1)	to march
12.	гацати (1)	to trudge
13.	закорачити (1)	to step
14.	искорачити (1)	to step out
15.	коракнути (2)	to step

⁴ Бројеви у заградама представљају број примера у којима се глаголи јављају.

16.	корачати (1)	to walk
17.	кренути (4)	to go (1) to leave (1)
18.	кретати се (5)	to move (2) to head (2) to go (1)
19.	крочити (2)	to go to be walking
20.	парадирати	to parade
21.	померити се (1)	to move
22.	прошетати (се) (2)	to walk to go
23.	следити (2)	to follow
24.	ходати (4)	to walk (3) to step (1)
25.	шетати се (3)	to walk
26.	шуњати се (1)	to creep through
Глагол ићи и његове префиксалне изведенице		
27.	доћи (5)	to come (1) to arrive (1) to come back (1) to go (1) to return (1)
28.	изаћи (5)	to go out (1) to slip (1) to leave (1) to steal away (1) to step (1)
29.	ићи (3)	to go
30.	мимоићи се (3)	to pass (by)
31.	наићи (2)	to come over (1) to show up (1)
32.	обићи (1)	to walk (around)
33.	отићи (6)	to go (3) to leave (3)

34.	поћи (3)	to head (2) to go
35.	прећи (4)	to cross (3) to go
36.	прићи (4)	to come up (to...) (1) to go up (to...) (1) to approach (1) to draw (1)
37.	проћи (5)	to pass by (4) to cross
38.	ући (3)	to enter
Глаголи кретања у усправном положају (несинхронизовано кретање)		
39.	вући се (1)	to drag
40.	храмати (1)	to favour a leg
Глаголи брзог кретања		
41.	журити (3)	to rush (2) to hurry (1)
42.	истрчати (1)	to step out
43.	јурити (1)	to run
44.	пожурити	to hurry (1)
45.	појурити (1)	to rush
46.	потрчати (3)	to run
47.	трчати (1)	to run
Глаголи кретања нагоре		
48.	пењати се (3)	to climb (up)
49.	пети се (2)	to climb
50.	попети се (3)	to climb (up) to come up

Литература

- Levin, B. 1993. *English Verb Classes and Alternations: A Preliminary Investigation*. Chicago: University Press.
- Матијашевић, Ј. 1985. *О природи префикса код глагола кретања у руском и српскохрватском језику*. У: Београд: МСЦ.

- Новаков П. 2009. Вендлерова класификација глагола у енглеском и српском језику. *Годишњак Филозофског факултета*, књ. 34, св. 1: 43–50.
- Piper, P. 2001. *Jezik i prostor*. Beograd : Biblioteka XX vek Ćigoja štampa Knjižara Krug.
- Пипер, П. и др. 2005. *Синтакса савременог српског језика – проста реченица*. Београд: Институт за српски језик САНУ Београдска књига, Нови Сад: Матица српска.
- Стаменковић, Д. 2013. *Глаголи људског кретања у енглеском и српском језику у светлу когнитивне семантике*. Докторска дисертација. Нови Сад: Универзитет у Новом Саду – Филозофски факултет.
- Стевановић, М. 1969. *Савремени српскохрватски језик II*. Београд: Научна књига.
- Стевановић, М. 1981. *Савремени српскохрватски језик I*. Београд: Научна књига.
- Vujović, D. 2009. *Semantička i derivaciona analiza glagola kretanja u srpskom jeziku*. Doktorska disertacija. Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu – Filozofski fakultet.
- Quirk, R. et al. 1980. *A Grammar of Contemporary English*. London: Longman.

Речници

Oxford Learner's Dictionaries. <http://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>
(Преузето 12. 8. 2015)

Речник српскохрватскога књижевног језика (1967). I–VI. Нови Сад: Матица српска Загреб: Матица хрватска.

Извори

- Velikić, D. 2007. *Ruski prozor*. Beograd: Stubovi kulture.
- Velikić, D. 2010. *The Russian Window* (prev. Randall A. Major). Beograd: Geopoetika.

Sanja Brdar

VERBS OF MOVEMENT IN SERBIAN AND THEIR EQUIVALENTS IN ENGLISH IN
DRAGAN VELIKIĆ'S NOVEL *THE RUSSIAN WINDOW*

Summary

In this paper we observe verbs with meaning of human self-movement on land, with the use of one's own limbs in Serbian and English language. These verbs will be classified into several groups according to two main criteria - dominant diferential sema and direction of movement. The examples are drawn from the novel *Russian Window* published in these two languages.

The aim of the research is to point out the similarities and differences in the use of these verbs in both languages, in syntactic and semantic level. Here we especially discuss the verbs with prefixes in Serbian and phrasal verbs in English.

Key words: verbs of movement, direction, prefixes, phrasal verb, The Russian Window